

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Teatro nėra, jo niekada nebuvo, ir jis niekada nesibaigia

2012-08-06

ŽURNALAS: Kelionė su Bernardinai.lt

TEMA: Teatras

AUTORIUS: Dalia Rauktytė

DATA: 2012-08

Teatro nėra, jo niekada nebuvo, ir jis niekada nesibaigia

Dalia Rauktytė

Storpirščių giminės medžio atžala – Ainis Lietuvos teatro padangėje jau žinomas ne dėl dėdės Arūno ar tėčio Gedimino. Savarankiškai ieškantis savo teatrinio tapatumo, tiesos ir gėrio, jis šiandien linksnuojamas kaip vienas perspektyviausių šalies aktorių. Apie vaikystę, gyvenimo teatrą ir identiteto paieškas pasakoja aktorius Ainis Storpirštis.

Kaip atklydai į sceną?

Būdamas ketverių grojau ir dainavau kartu su tėčiu. Neprisimenu, kada tiksliai pamėgau lipti į sceną, tik pamenu, kad man patiko dėmesys. Žodžiu, esu prigimtinis egoistas. O galbūt tai buvo ir stiprus noras būti panašiam į tėvą. Chuckas Palahniukas yra rašęs, kad tėvai yra Dievas. O aš Juo pasitikiu, todėl viskas įvyko natūraliai. Tiesa, tėvai mane įspėjo, jog lengva nebus, bet aš nesu išimtis ir tuo nepatikėjau. Jau ilgokai tikiu tuo, kad jei pasitiki gyvenimu, viskas įvyks taip, kaip ir turi įvykti. Kai sugebi sau pasakyti, kad tai yra geriausias galimas variantas, kas tau dabar gali nutikti, tai ir susitaikai su viskuo, ką gyvenimas duoda. Nors anksčiau niršdavau, bet dabar pradedu suprasti, kokia tai didelė dovana, kad tėvai manęs nevertė nieko daryti. Jausmas, jog vaikystės dienas praleidau veltui, tapo didžiuliu varikliu, skatinančiu eiti į priekį.

Viskas prasidėjo nuo muzikos, o kaip buvo su teatru? Tai vis dėlto teatras užklydo pas Tave ar Tu į teatrą?

Aš niekada neatėjau į teatrą, aš visada ten buvau. Mano senelis dirbo teatre budėtoju, kai tėvai vaidindavo, mane palikdavo pas senelį. Tame pastate buvo mano šeima, todėl būtent ten susiformavo ir mylima erdvė. Mane nuolatos supo darni santykių ir auklėjimo aplinka. Niekada nebuvo lepinamas ar baudžiamas.

Gal daugiau disciplinos gavau tik mokykloje. Mokykla, mano galva, yra esminė išgyvenimo erdvė. Visi žinome, kad mokykloje nei tėvai, nei mokytojai negali visko sužiūrėti. Tada pradedi gyventi atskirame ir mažame pasaulyje, kuriame mokaisi išlikimo. Daugumą savybių ir triukų, kurių išmokau mokykloje, tebe naudoju iki šiol. Buvau vienas iš tų vaikų, kurie viską sprendžia žodžiais. Žodžiai - galinga jėga, su jais reikia atsargiai... Kelerius metus lankiau muzikos mokyklą, o po to daugybę metų tėvams sakiau, kad ją baigiau. Taip pat lankiau dramos studiją „Elementorius“, labai ją mėgau. Būtent ten radau kelis savo gyvenimo draugus.

Salomėjos Nėries gimnazijoje nebuvo labai pažangus mokinys, tačiau suradau, kas mane stumia į priekį ir teikia malonumą. Čia panašiai kaip gyvenime - mušamas išmoksta dirbti tyliai, mušantis išmoksta rėkti ir reikštis, sakykim, plačiai. Tad šioje gimnazijoje ir įvyko mano pirmieji vaidybos pabandymai. O pabaigus mokyklą teko rinktis labai spontaniškai. 12-oje klasėje norėjau būti policininku, nes man patiko tvarka, teisingumas, dar ir dabar noriu stovėti toje pusėje, kur tiesa. Tačiau prasti egzaminų rezultatai pasiūlė pamąstyti apie aktorystę, tiesą sakant, rinkausi - arba eiti į armiją, arba eiti į sceną.

Ar tėvai nebandė perkalbėti?

Dabar labai populiari drausti vaikams eiti jų keliu, tačiau mane jie tik išpėjo. Aš buvau matęs visą aktorystės virtuvę, tačiau pats nebuvo to ragavęs todėl nepabūgau. Mama perspėjo, jog aktorystė nėra *glamūrinų* žurnalų viršeliai, kad žmonės nesiskaitys su tavimi, ypač tada, kai viskas pasibaigs. Kol tu reikalingas, tol sulauki dėmesio. Manau, visiems mums sveika susimąstyti, kad užmarštis visada šalia. Juk kai studijuoji, nežinai, kokio lygmens vaidmenis gausi, o būna ir taip, kad negauni nieko.

Aktoriaus darbas sudėtingas - daug atimantis ir daug duodantis. Aktorystėje labai svarbu įgimti būdo bruožai, bet neįtikėtinais daug galima ir išmokti. Aš manau, kad tai viena iš tarnystės profesijų. Ir apskritai teatro nėra, jo niekada nebuvo, ir jis niekada nesibaigia. Marlonas Brando yra pasakęs: „Vaidyba yra išgyvenimo mechanizmas.“ Taip kaip gyvūnai apsimeta mirusiais. Jei šią akimirką žmonės nustotų vaidinti, tai nebeliktų nieko. Griūtų visos sistemos, valdymo formos ir gal net moralinės normos. Vaidybos dėka mes sugebame būti kartu, nes visi mokame šitą meną. Visi vaidina, tik vaidmenys yra skirtingi. Teatras negali išnykti. Kas jį pakeis? Kas pakeis žmogų? Nebent robotai, bet kažkaip tuo netikiu...

Nejau nebijai, kad ištrynus šią ribą tarp teatro ir gyvenimo gali pamesti savąjį „aš“?

Aš iš tikrųjų nežinau, kas esu. Savęs tyrimas per aktorystę man apie mane daug ką atvėrė. Jei žinočiau, kas aš, tai man tikriausiai nebereiktų nieko. Kai tu vaidini - tai tu esi tu. Juk kai susižeidi scenoje ir kraujuoji, tai kraujuoji tu pats, o ne Vlasas Michailovičius. Keistas dalykas: kai į teatrą pradedi žiūrėti ir rimtai, ir lengvai vienu metu, tada atsiranda ir pagarba profesijai, ir atsakomybė. Tai nesudievinama vieta, nes jei sudievisi, ten tikrai prašausi. Mano dėdė Arūnas Storpirstis gerai pasakė: ko nekenčiu - tai fanatikų. Aš jų taip pat nemėgstu, lygiai taip, kaip ir daugelis, nemėgstu visažinių. Aktorystė yra galinga jėga. Kai tuo rimčiau užsiimi, tai netgi išėjęs iš teatro,

tu daugiausiai kalbi tik apie teatrą. Dažnai save prigaunu, kad, ryte atsikėlus, šauna mintis ir pradėdu vaidinti. Aktorystė tampa gyvenimo būdu. Kai kurie sako, jog tai – amatas. Aš suprantu, kad yra amato dalykų: yra techniškumas, balso tobulinimas ir fizinis parengimas, kažkokios prigimtinės duotybės, kaip organika, darbštumas, labai svarbus psichologinis pasiruošimas. Bet kaip tu gali būti kažko profesionalas, jei niekada nežinai, koks rezultatas tavęs laukia.

Tiek aktorystė, tiek teatras man yra daugiau savęs pažinimo ir tobulinimo kelias, kurio pasižiūrėti ateina žmonės. Gali ir patobulėti ir patenkinti savo *ego*. Tik su tokiais dalykais reikia atsargiai elgtis, jų negalima ignoruoti, pavyzdžiui, už apdovanojimus reikia dėkoti. Jei nedėkosi gyvenimui už tokius dalykus, tai gyvenimas tavęs nebeapdovanos. O jei dėkosi, tai jis tave ir toliau ves.

Klausei, ar nebijau savęs prarasti, bet negaliu savęs prarasti, nežinodamas, kas esu. O gal žmogus ir yra tik atspindys to, kas vyksta. Mano istorija susideda iš to, su kuo aš susidūriau, o tai rezonuodamas esu tas, kas esu. Susidėjo viskas – tikėjimas, tėvų auklėjimas, mokyklos išgyvenimai. Mano istorija yra unikali tuo, kad joks žmogus nesusidurs su tokiomis pačiomis aplinkybėmis ir su tais pačiais žmonėmis, su kuriais susidūriau aš.

Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje patekai į režisieriaus Gintaro Varno kursą. Kokią įtaką Tau padarė darbas su juo?

Gintaras Varnas yra vienas iš kelių mokytojų, galinčių atvesti į teisingą kelią teatre. Jis labai daug dirbo su mūsų kursu ir niekada jo neapleido. Dauguma iš mūsų dar studijuodami akademijoje turėjo vaidmenų teatre nuo pirmo pusmečio. Mes vaidinome visuose tuometiniuose jo spektakliuose. Kaupėsi patirtis, aš esu be galo jam dėkingas. Jo kūryba yra blaivi – tai, ką jis kuria, – tai yra jis. Šiais laikais tai reta ir nuostabu. Pirmiausia jis nori kurti teatrą, ir tai daro savitai – imasi temų, kurios kai ką žeidžia. Jis yra be galo darbštus, ir tai jo nuopelnas, kad mūsų kursą šiandien sudaro darbštūs žmonės. Mes esame jo įdėto milžiniško indėlio rezultatas.

Kaip darbas vyko „Utopijoje“, ir kodėl vis dėlto nusprendėte tas pats kursas įkurti ir „No theatre“?

Aš, tiesą sakant, nesupratau, kas vyko „Utopijoje“. Ten viskas buvo labai neaišku. Daugelis dalykų galbūt buvo nuo mūsų slepiama. Mums nebuvo leista įnikti į nieką kitą, išskyrus vaidybą. Vėliau buvo keli pokalbiai, kurių metu nuspręsta, kad „Utopija“ yra spektakliai, o ne kolektyvas. Kai galų gale tai buvo išgryninta, viskas tapo aiškiau. Idėjos, kol išsikristalizuoja, kinta. „Utopija“ vis dar egzistuoja, nors ir atsirado „No theatre“. Tai buvo natūralus poreikis ieškoti naujų formų, daryti savaip, kadangi Vidas Bareikis ėmėsi režisūros mes nusprendėme to imtis kartu.

Įdomūs išbandymai tenka Tau ir kaip aktoriui. Kalbu ne tik apie vaidmenis „Atviro rato“, ir „No theatre“ ar „Utopijos“ spektakliuose... Turiu galvoje pavienius darbus su režisieriumi Vytautu V. Landsbergiu „Atėjau, pamačiau, negalėjau (arba - „Visiškas Rudnosiukas“) ir Oskaru Koršunovu („Išvarymas“). Jei teigi, kad teatro negalima atskirti nuo gyvenimo, tai kiek Tavyje glūdi to Rudnosiuko ar „Išvarymo“ herojaus Beno savybių?

Apie save sužinau daug: jei aš galiu būti tuo Benu, spektaklyje mušančiu moteris, ir tuo Rudnosiuku, vadinasi, manyje yra abu. Negaliu suvaidinti to, kas aš nesu. Visi siekia stabilumo, mistinės laimės. Žinoma, ir aš noriu, kad manyje vyktų visa tai, kad tęstųsi euforija, tačiau svarbiausia yra nemeluoti pačiam sau. Tik būdamas atviras ir sąžiningas sau gali eiti į priekį. Kai blogai suvaidini, iškart nubloškia į dabartinį laiką, neleidžia per daug įsisvajoti, nesižvalgyti nei į priekį, nei atgal. Priverčia apsidairyti, kur dabar esi. Man atrodo, tas yra gerai, kaip ir skausmas ar baimė. Nebandyk išvengti to, kas neišvengiama. Žmonės dažnai kalba, kad nenori gyventi skausme, bet kaip tu nenori gyventi ten, kur gyveni...

Esi saugus tik tada, kai gali žengti žingsnį ir nesibaiminti, kas nutiks. Koks skirtumas, kas ten nutiks? Sutinki su viskuo, kas bus, todėl tampa nepažeidžiamas, bet kol iki to nueini, tenka daug visko patirti. Kada nors norėčiau toks tapti, toks nepažeidžiamas...

Kas Tave įkvepia ieškoti savęs?

Viskas. O ypač žmogiškumas – kai pamatau žmoguje pusdievį. Žinoma, tai tinka tik mano širdžiai, neabejoju, kad kitas žmogus savo pusdievius mato ir jaučia kitaip. Negaliu pasakyti nė apie vieną žmogų, ar jis apsimetinėja, ar tai jis, ar ne jis. Nė vienas žmogus tau nepasakys, kas esi tikrasis tu.

Atrandu dalį savęs ir knygoje „Rugiuose prie bedugnės“, „Alchemike“, „Livingstono žuvėdra“, „Mažasis Princas“, „Ką žmonės dirba visą dieną“...

Kalbant apie darbą visą dieną... Pamenu, kad vos pabaigęs akademiją gavai pasiūlymą dirbti etatinį darbą Jaunimo teatre? Kodėl atsisakei?

Nežinau. Galbūt todėl, kad teatras yra esamas laikas. Apskritai daug įdomiau gyventi, kai neturi sėkmės garanto. Man patinka pačiam reguliuoti savo darbo krūvį. Etatinis darbas naudingas, nes beveik garantuoja nuolatinį darbą, bet kol kas man jo netrūksta ir neįsipareigojus. Aš sutinku su tokiu krūviu, kada tai man pasirodo įdomu. Kol kas viskas vyksta labai intensyviai, bet buvo mėnuo, kai neturėjau tarp spektaklių jokių repeticijų, tai aš sutrikau, pajutau, kad nieko nedarau.

Viską pasitikrini tik širdimi – kiek įdedi širdies, žmogiškumo, tiek tau ir bus atseikėta. Kaip šauksi – taip atsilies, akis už akį – dantis už dantį. Visada žinau, dėl ko gaunu per galvą. Nelaimingieji, jei jie nori būti laimingi, tegul įsivardija sau, kas jiems yra laimė. Jeigu žodžio *laimė* sąsaja su žodžiu *laimėti* neatsitiktinė, tai laimės jausmas yra pergalės jausmas. O mažas pergalės gali laimėti kiekvieną dieną. Kitas dalykas – ar tu darai, ką nori daryti, visai kas kita – tai, kas ką turi daryti.

Nebijai, kad apdovanojimai ir įvertinimai gali atverti puikybės šydą ir užmaršinti norą siekti tų mažųjų pergalių?

Aš ir einu į gatvę, nes bijau ten būti, tik todėl ir einu. Baimės norisi atsikratyti. Negali pasakyti, ar žmonės sureaguos, ar pamatys, ar pakvies kur kitur, bet daugelis sureagavo, ir ačiū jiems. Kartais negalvodamas stipriai pataikai. Sulauki daug patapšnojimų per petį ir rankų paspaudimų, tai, žinoma, gerai, tačiau kartais pamąstai: kad jūs žinotumėt, ką aš iš tikrųjų turėjau omeny...

Baimė nueiti į puikybę tave ir nuveda į ją. Kai gauni apdovanojimą, tai ir jautiesi šiek tiek ironiškai: čia tas geriausias? O jaunas žmogus dar turi pykčio, agresijos, kuriuos jis švaisto į visas puses. Puikybė – slidus reikalas. Man pareiškia, kad tu esi „pasikėlęs“, kai žmogui sakau, jog nenoriu su juo šnekėti. Puikybė yra viešas reikalas, kai su juo šneki akis į akį, jis dažniausiai toks nepasirodo. Jaunas žmogus nori būti įvertintas, ir aš to neneigsiu. Man malonu gauti apdovanojimą. Teatro kelyje susidaręs nemenkas žvėrynas, reikia užsitarnauti savo vietą, aš tą jaučiau.

Kalbant apie puikybę, kai gauni apdovanojimą ir dėl to tampa meno vertybe, tai yra sustojimas. Kartais jaunas žmogus tampa tokiu dievuku per anksti, kitas dalykas – baimė. Gerai būtų suvokti, kad apdovanojimas duodamas už praeityje padarytus darbus. Auksinis scenos kryžius gautas už praeities darbą...

O ateitis? Ar žinai, ką veiksi rytoj, poryt, po metų?

Nieko neplanuoju, viskas suplanuota repeticijomis. Jei neturėčiau darbo, būčiau baisiausias tinginys. Planas – mano silpnoji savybė, bet man su ja neblogai sekasi. Vis dėlto atsirado poreikis save disciplinuoti. Pasiklausai ir daktaro Levino, kad 50 proc. senatvės yra tinginystė. Tai įkvepia.

Bet dabar reikia grįžti prie maldų, meditacijos, ieškoti vidinės ramybės. Ramumos kartais reikia – išvažiuoti ar paskaityti knygą, kad suprastum, kas su tavim vyksta. Kokį „manęs“ modelį meta man protas. Yra tapatūs psichinės, dvasinės ir fizinės energijų bagažai. Reikia dirbti visais trimis. Dabar jaučiu to stygių, darosi nelengva jausti laimę darbe. Bet tai laikina...

Kalbino Dalia Rauktytė